

Vana anatoomikum 200 aastat

Toomas Asser – TÜ arstiteaduskonna dekaan

Tartu linna ja ülikooli, kuid eelkõige arstiteaduskonna olulisemaid ajaloolisi sümboleid – vana anatoomikum – tähistab tänava sügisel 200. aastapäeva. Kuigi auväärse hoones pole juba viimased kuus aastat anatoomiat, histoloogiat, farmakoloogiat, topograafilist anatoomiat ega kohtumeditiini enam õpetatud, on sellel majal jätkuvalt oma oluline roll ka tänapäeval.

Lisaks erialastele teadmistele on ülikool läbi aegade õpetanud ühisoolemist ja püsiväärtuste hindamist. Eelkõige kannavad ja annavad neid väärtusi küll inimesed, kuid siiski mitte ainsana. Kahe sajandi jooksul on vanas anatoomikumis Toomemäel õpetust jagatud erinevatele arstipõlvkondadele, kes on nende teadmistega edukalt hakkama saanud kõikjal maailmas ja on kandnud endas mälestust just arvatavalt sellest hoonest. Eestimaal praktiseerivast 4500 arstist on enamik saanud oma arstikutse Tartu Ülikoolist ning vaid viimasel kuuel aastal *alma mater*'i lõpetanud noortel arstidel pole olnud otsest võimalust õppida vana anatoomikumi seinte vahel.

Vana anatoomikum on esimene ülikoolilise spetsiaalselt ehitatud hoone, mille keskne osa on kõrgel soklil klassitsistliku kupliga ringikujulise põhiplaani rotund, mis ehitati 1803.–1805. aastal ülikooli arhitekti J. W. Krause projekti järgi ja mille nimetus on anatoomiline teater. Rotund oli ja on oma arhitektuurilt Eestis ainulaadne. Rotundi amfiteatri interjööri kaunistasid ülikooli joonistuskooli juhataja K. A. Senffi *grisaille*-tehnikas seinamaalid, mis praegu on üle värvitud. Rotundile ehitati 1825.–1827. a juurde poolkaarelised tiibhooned ja 1856.–1860. a lisati tiibhoonetele risttahukalised ehitused, millega hoone omandas tänapäevani säilinud ilme.

Tartu Ülikooli taasavamise järel, vahetult 19. sajandi alguses Tartusse rajatud klassitsistlikud hoo-

ned nagu ülikooli peahoone, vana anatoomikum ja tähetorn on suur rikkus, kuid ühtlasi ka vastutus. Ülikool on pidanud oma vanade hoonete kultuurilist ja rahvuslikku tähendust oluliseks ning on neid võimaluste piires hooldanud, vana anatoomikumi hoone vajab aga terviklahendust nii uue sisu kui ka remondi osas. Anatoomikumi fassaadi korrastas ülikool tänavu, kuid välimatut remonti vajab hoone tervikuna. Tartu Ülikool on esitamas valitsusele eelnõu projekti oma ajaloolise tuumikhoonestuse renoveerimise riikliku programmi loomiseks, mille kohaselt abistaks riik ülikooli kümne aasta jooksul, et teha korda ajalooline hoonestus, muu hulgas ka vana anatoomikum. Tartu Ülikool võtab seejuures enda kanda programmi pearaskuse, ent ootab abi riigilt ja toetust ka eraisikutelt, kes saaksid jäädvustada sellega oma nime ülikooli ja rahvuslikku ajalukku. Sel eesmärgil Tartu Ülikooli Sihtasutuse juurde loodud vana anatoomikumi fondi eesmärgiks on koguda ja vahendada annetusi ning toetusi vana anatoomikumiga seotud ettevõtmistele ning toetada väärrika hoone täitmist uue ja huvitava sisuga.

Ajalooliselt ning kultuuriliselt rikas vana anatoomikum ei oleks praegu enam sobiv koht arstiüliõpilaste õpetamiseks. Selleks on tänapäevased tingimused Maarjamõisa väljale rajatud Biomedikumis ja farmaatsiatudengitel alates tänava sügisest Tehnoloogiainstituudi hoones paiknevates uutes farmaatsia instituudi ruumides. Väärrib aga esiletõstmist, et vaatamata eaka vana anatoomikumi hoone amortiseerumisele toimus seal väga tulemuslik ja pidev õppe-teadustöö kuni viimase tegutsemisaastani.

Pärast Biomedikumi valmimist on vana anatoomikumi teine korrus suures osas seisnud kasutuseeta. Hoone vasemas tiivas esimesel korrusel on püsiekspositsioonina korrastatud patoloogia-preparaatide kogu, millele peatselt lisandub histoloogiliste preparaate kogu ning ka rikkaliku

väljapanekuga farmaatsiamuseum. Hoone paremas tiivas avatakse Tartu Ülikooli ajaloo muuseumi näitus "200 aastat vana anatoomikumi". Sellega kaasub muuseumi pedagoogiline programm, kus tutvustatakse meditsiiniliste instrumentide tööpõhimõtteid, selgitatakse nägemistaju füsioloogiat ning demonstreeritakse näitlikult meditsiiniajalooliselt olulisi eksperimente.

Missugune on meile kõigile olulise hoone kasutus tulevikus, peaks olema arutelu objektiks mitte ainult arstkonnale, vaid hoopis laiemale avalikkusele. Kindlasti saab aga vana anatoomikum tagasi oma noorusaja sära, et jätkata oma rolli noorte harimisel ja õpetamisel.

Tänavu sügisel alanud 374. akadeemilisel aastal õpib arstiteaduskonnas 1271 üliõpilast. Arstiõppes on 678 üliõpilast ning lisaks riigieelarvevälisel kohal 194 (sellest 84 kodu- ja 110 välisüliõpilast). Hambaarstiõppes on riigieelarvelisel kohal 139 üliõpilast ning riigieelarvevälisel kohal 57 (neist 2 välismaalast); proviisoriõppes riigieelarvelisel kohal 149 üliõpilast ning 54 riigieelarvevälisel kohal (neist 1 välismaalane). Avatud ülikooli õendusteaduse bakalaureuseõppes on 12 üliõpilast, statsionaarset bakalaureuseõppes 2 üliõpilast ning õenduse magistriõppes 12 üliõpilast. Üliõpilasresidente on 2, arst-residente 474, magistriõppes õpib 96 ja doktoriõppes 132 õppurit.

Toomas.Asser@kliinikum.ee